

Rekenkameronderzoek 's-Hertogenbosch Datastad: onderzoek met AI

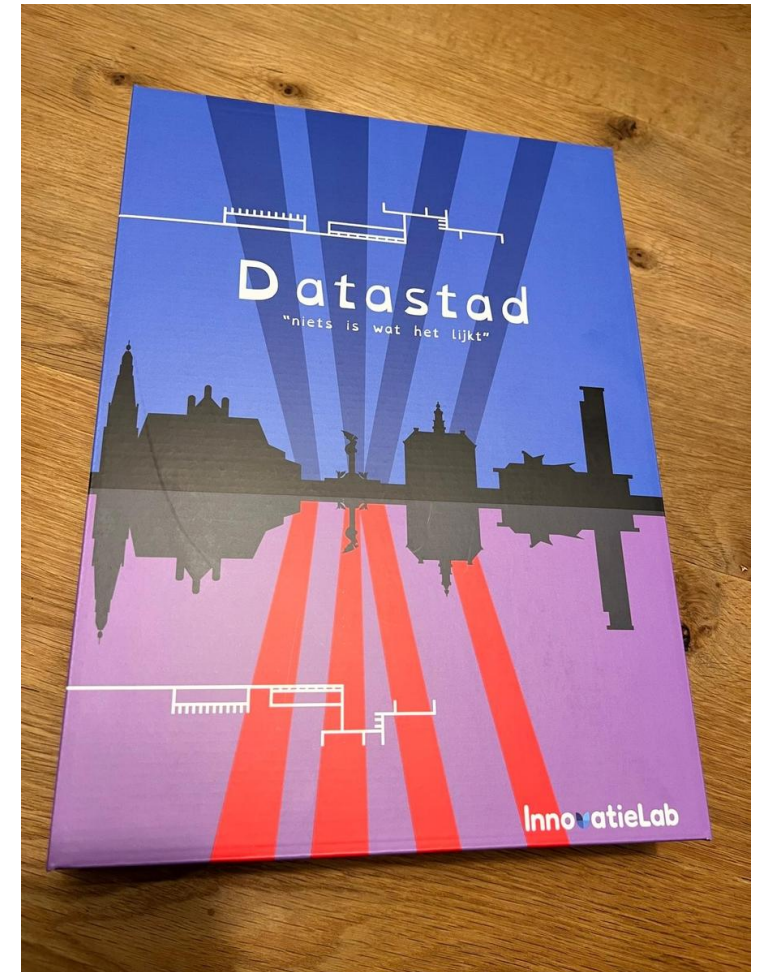
Bijeenkomst Brabantse rekenkamers
21 september 2026

Wilfred Goedmakers,
Voorzitter Rekenkamer 's-Hertogenbosch

Inhoud toelichting

- Aanleiding voor het onderzoek
- Waarom gekozen voor onderzoek met AI?
- Toelichting werkwijze en mogelijkheden AI
- Aandachtspunten en leerpunten
- Conclusie

Aanleiding onderzoek

vragen vanuit fracties over Programma 'Den Bosch Datastad

*Een van de grote programma's van college en MT, maar raadsleden:
"Wat is Datastad eigenlijk? Wat gebeurt er allemaal? Hoe is het georganiseerd? Hoeveel geld gaat erin om? Wat willen we ermee bereiken, etc."*

Waarom onderzoek met AI

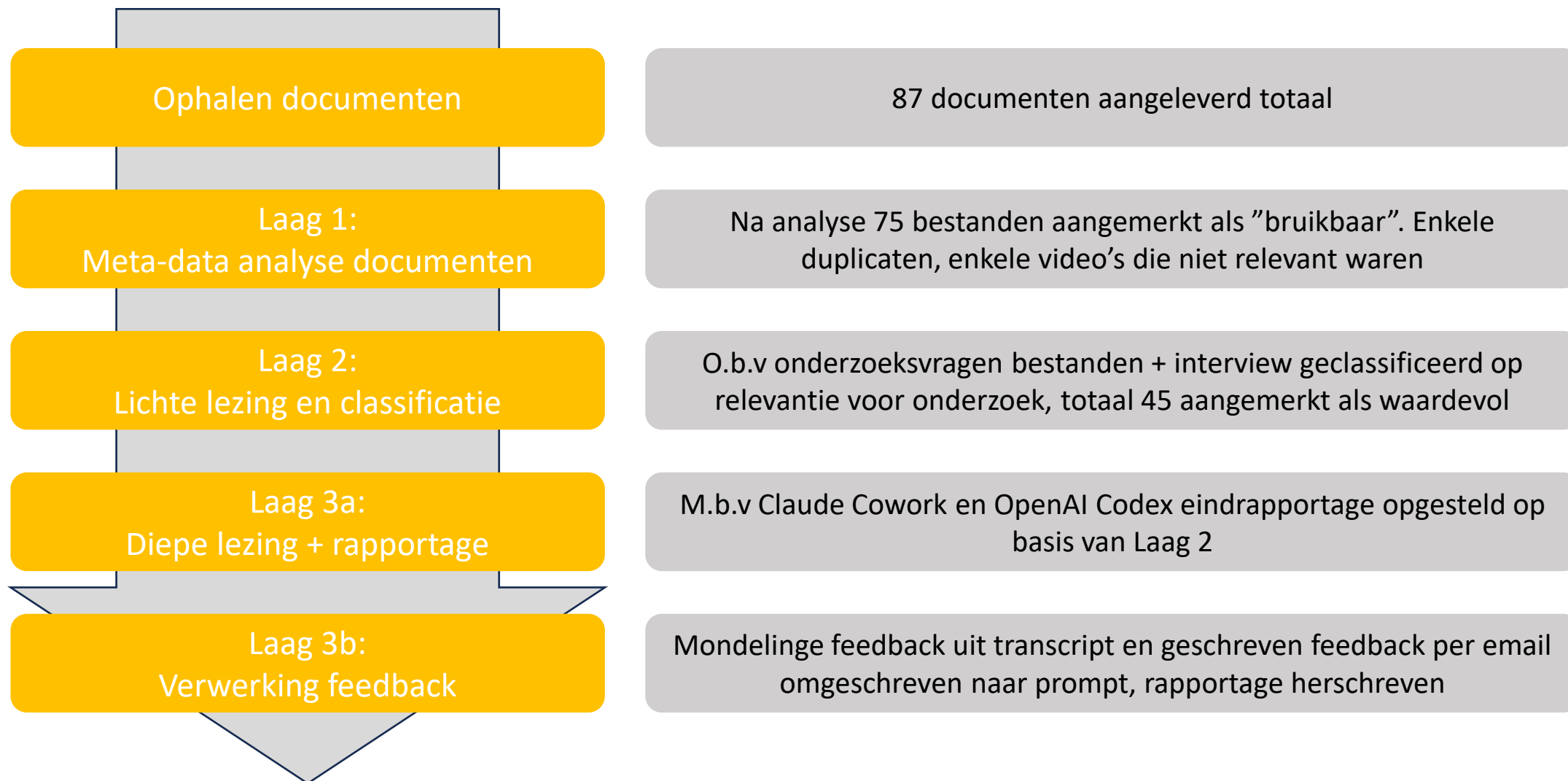
- Rekenkamer denkt na en experimenteert met nieuwe werkwijzen i.v.m. impact bij gemeenteraad
- Onderzoek met AI past bij onderwerp Datastad
- 'Follow the money'-aanpak: grote aantallen documenten, begrotingen, jaarverslagen te onderzoeken
- Organisatie doet graag mee
- Nieuwsgierigheid rekenkamer: kan dit?

Aanpak rekenkameronderzoek met AI

- Gekozen voor specialistisch bureau op gebied van AI, zonder rekenkamerervaring (Bureau Wielinq)
- Uitgangspunt: alles met AI -> dataverzameling, data-analyse (grote hoeveelheden), interviewverslagen, voortgangsverslagen, conclusies, rapportage (in huisstijl rekenkamer)
- Checks op betrouwbaarheid analyse en uitspraken
- Nauwe samenwerking met rekenkamer i.v.m. specifieke rekenkamerblik en -aanpak

Stappenplan vooronderzoek

Verschillende vormen AI in onderzoek

Transcriptie interviews

MS-Teams overleggen met transcriptfunctie

Fysieke overleggen o.b.v. audio opname en lokale transcriptie met MacWhisper

Anonimisering

Gebruik anonieme modus

Met Claude Code applicatie ontwikkeld voor anonimisatie transcripten

Bruikbaar voor meer interviews en tracking

Aanpak

met Claude Chat verschillende aanpakken bedacht.

één gekozen en laten uitwerken als prompts.

Analyse en rapportage

Lagen 1 en 2 door Claude Cowork.

Laag 3 door Claude Cowork en OpenAI

Codex parallel uitvoeren.

Inzichten combineren

Aandachtspunten en leerpunten

- Human-in-the-loop zowel bij de start (settings en ruling) als eindrapportage (laatste check)
- Anonimisering, expliciteren, handhaven en checken
- Cross-checks door interviews, andere AI-tooling en review sessies met opdrachtgever en opdrachtnemer
- Onderling vertrouwen bij opdrachtgever en opdrachtnemer, want het is in meerdere opzichten een experiment
- AI heeft voordelen:
 - AI is sneller, grondiger en herkent meer en sneller patronen: 48 bronnen, 75 documenten met 406 herleidbare bevindingen
 - AI kan het onderzoekstraject opdelen in logische eenheden en tegelijkertijd integraal blijven checken. Het opnieuw geheel doorlezen van de inhoud door onderzoekers gebeurt bijna nooit. AI doet dat dagelijks.
- AI heeft nadelen
 - AI kan fabuleren.
 - AI vergeet niets, tenzij je het expliciet vraagt.

Conclusie

- Kan in beginsel rekenkamerproducten produceren
- Verwonderd over resultaat en mogelijkheden
- Prachtig en nuttig hulpmiddel bij onderzoeken
- Maar: blijft werk voor specialisten, zelf doen is geen optie:
 - prompts, inzet en bouw hulpmiddelen bij analyse en rapportage, et cetera

Onderzoek Den Bosch Datastad

Onderzoeksvragen vooronderzoek:

1. Wat houdt het programma 's-Hertogenbosch Datastad in? Wat is een Datastad en wat maakt 's-Hertogenbosch specifiek een Datastad?
2. Welke doelen heeft het programma Datastad?
3. Welke activiteiten vinden plaats in het programma? Passen de activiteiten bij de doelen van het programma?
4. Welke criteria worden gehanteerd bij de selectie van activiteiten, projecten en budgetverdeling binnen het programma? En wie maakt de keuzes?
5. Hoe wordt programma Datastad uitgevoerd en aangestuurd?
6. Hoe wordt de gemeenteraad betrokken bij en geïnformeerd over het programma?

Onderzoek Den Bosch Datastad

Hoe verder?

- Vooronderzoek afronden, nauw optrekken met organisatie, ambtelijk wederhoor
- Vooronderzoek wel of niet naar raad?
- Beslissing over wel/geen vervolg en onderzoeksvraag (effecten programma?)
- Beslissing over aanpak en werkwijze vervolg: effectonderzoek met AI mogelijk?

